

BOUWEN AAN DE BIBLIOTHEEK

WEDSTRIJD VOOR DE NIEUWE
FACULTEITSBIBLIOTHEEK
INGENIEURSWETENSCHAPPEN EN ARCHITECTUUR
UNIVERSITEIT GENT

INLEIDING

Dirk De Meyer

EEN VLIEGENDE DOORSTART VOOR DE BIB

Mieken Osselaer

DE LEESZAAL

Thomas Roelandts

INLEIDING

Dirk De Meyer



Alexander Rodchenko, Affiche, 1924

Zelfs op het ogenblik van de meest radicale en revolutionaire maatschappelijke vernieuwingen van de vorige eeuw is het belang van boeken niet in vraag gesteld. Integendeel: de bekende affiche die Alexander Rodchenko in 1924 maakte voor een Moskouise uitgever toont het belang van boeken voor de Russische revolutionairen en avant-gardes. Lilya Brik, Vladimir Mayakovsky's muze, schreeuwt, met duidelijk plezier, haar nood en geloof uit: **'BOEKEN!'**

Vandaag is dat anders: er wordt veel gedebatteerd over de toekomst van het boek, en een Britse conservatieve regering sluit maar liefst achthonderd lokale bibliotheken — een vijfde van het totaal. Mark Twain's uitspraak, uit 1894, dat *"a public library is the most enduring of memorials: the trustiest monument of an event or a name or an affection; for it, and it only, is respected by wars and revolutions, and survives them"*, lijkt, van Belgrado tot Londen, tegengesproken. Boeken worden bedreigd, niet alleen door bloedig nationalisme, maar ook door stille, conservatieve revoluties.

In een dergelijke context is de keuze van deze universiteit voor het investeren in boeken en in haar bibliotheken — van de restauratie van de Boekentoren tot de nieuwe locatie

voor de vakgroepbibliotheek Architectuur en Stedenbouw, en de creatie van de Faculteitsbibliotheek Ingenieurswetenschappen en Architectuur — méér dan verstandig.

De in dit bundel samengebrachte ontwerpen voor de nieuwe faculteitsbibliotheek tonen het resultaat van een geloof in de blijvende relevantie van Mark Twains uitspraak, in het investeren in boeken, en in het verbeteren van hun publieke toegankelijkheid. Ze tonen ook hoe, met architecturale inventie, een programma van studie en reflectie kan verbonden worden met andere publieke gebouwen. Tenslotte tonen ze hoe met een creatieve omgang met gebruikelijke administratieve procedures betere resultaten kunnen bereikt worden. Een korte historiek zal dit duidelijk maken.

DE VAKGROEP: INVESTEREN IN BOEKEN

Voor de geregelde bezoeker aan de vakgroepbibliotheek, die zich in de voorbije jaren een steeds moeilijker weg moest banen tussen dozen vol boeken, moet de acute nood aan een uitbreiding al een tijdje duidelijk zijn. Die nood is het gelukkige gevolg van een actief aankoopbeleid, mogelijk gemaakt door de overtuiging binnen de vakgroep dat een vast en aanzienlijk deel van haar middelen naar de bibliotheek moeten gaan. De aankooppolitiek richt zich niet enkel op nieuwe werken maar ook retroactieve aankoop, en dat heeft gezorgd voor een gestage uitbreiding van de collectie. Daarbovenop kwam de plotse verdubbeling van de collectie door de verwerving, dankzij een speciaal fonds van de universiteit, van de bibliotheek van Geert Bekaert, de wellicht belangrijkste architectuurhistoricus en -theoreticus in de Lage Landen tijdens de na-oorlogse periode.

In 2008 werd een eerste wedstrijd uitgeschreven voor een uitbreiding van de huidige locatie. Met een groot bibliotheekmeubel dat aan alle programma-vragen op een overtuigende

wijze een oplossing gaf won de equipe TTL van Trice Hofkens, Tania Vandebussche en Lieve Van De Ginste met Rolf Van Steenwegen en studenten van de vakgroep, de wedstrijd. In het daaropvolgende jaar werd een uitvoeringsontwerp uitgetekend.

Nadat duidelijk was geworden hoe brandtechnische eisen en hun impact op aspecten van monumentenzorg het quasi onmogelijk zouden maken om binnen het budget de collectie te blijven huisvesten op de tweede verdieping van het Plateau-gebouw, werd op zoek gegaan naar andere locaties.

DE FACULTEIT: EEN DUBBELE FUNCTIE

Met de steun van de decaan gingen we de mogelijkheid onderzoeken om een door hem gewenste representatieve ruimte voor publieke en ceremoniële evenementen voor de faculteit te combineren met een bibliotheek. De opgave werd dus om een performante nieuwe bibliotheek te ontwerpen, die na sluitingstijd eenvoudig getransformeerd zou kunnen worden in een lezingenzaal of een ceremoniële ruimte voor een honderdtal personen. Bovendien zou de vakgroepbibliotheek de kern gaan vormen van de nieuwe Faculteitsbibliotheek Ingenieurswetenschappen en Architectuur, campus Plateau. Het negentiende-eeuwse fysica-laboratorium, met zijn grootse, goed verlichte volume en zijn directe aansluiting in de as van de hoofdingang van het Plateau-complex, leek meteen een gedroomde locatie.

DE UNIVERSITEIT: EEN NIEUWE OPDRACHTPROCEDURE

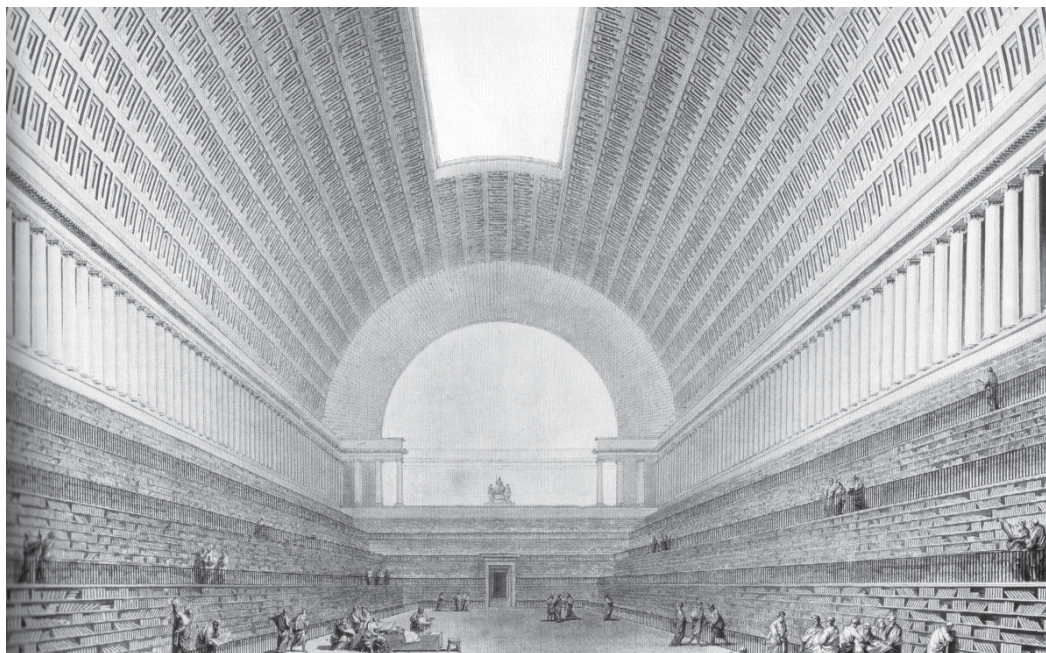
Voor de keuze van de ontwerper werd begin 2010, in overleg met de Directie Gebouwen en Facilitair Beheer, binnen de onderhandelingsprocedure voor aanneming van diensten — de gebruikelijke procedure van de universiteit voor

een opdracht van deze grootte — een nieuwe formule gelanceerd. Er werd een beperkte architectuurwedstrijd in twee fasen gelanceerd. De eigenlijke offertevraag werd voorafgegaan door de eerste fase; een kandidatuurstelling, waarop 9 van de ‘jongere’ architectenbureaus waarvan partners lesgeven aan de vakgroep reageerden, en een eerste selectie tot zes architecten.

Voor de tweede fase, de eigenlijke offertevraag, werd een nieuwe werkwijze voorgesteld die voor de universiteit tegelijk financieel voordelig is én meer zekerheid oplevert omtrent kwaliteit. De gebruikelijke toewijzing aan de laagste bieder werd vervangen door een procedure met vastgelegd ereloonpercentage en een jury-selectie op basis van de kwaliteit van het voorgestelde dossier en ideeën-schetsen. De rijkdom van de ideeën en de uiteenlopende mogelijkheden die getoond worden in de verschillende ontwerpen zijn overtuigende argumenten voor het vaker inzetten van deze werkwijze.

De schetsontwerpen in dit bundel tonen niet alleen het winnend ontwerp van Office Kersten Geers David Van Severen, maar ook de vijf andere ontwerpen, van David Schmitz, van Barak, van Eef Boeckx en Bart Macken, van Laurent Liefoghe en Christophe Antipass, en van de eerder vermelde TTL.

Elk op hun manier tonen ze hoe de renovatie van het oude fysica-laboratorium een kans is om de actuele conventies omtrent het ontwerp en het gebruik van een bibliotheek te herdenken en te onderzoeken hoe de *longue durée* van een leescultuur verenigbaar is met tijdelijke, andere gebruiken van dezelfde ruimte. Niet alleen in het winnend ontwerp, maar in meerdere van de voorgestelde ontwerpen wordt het volume een eminent publiek onderdeel van het Plateau-complex: een ruimte van zowel studie als ontmoeting en discussie. Een publieke plaats, een forum in de antieke traditie, een plein — zoals een bibliotheek, al sinds de *République des Lettres* en de achttiende eeuw dat hoort te zijn.



Etienne-Louis Boullée, *Projet de bibliothèque royale, intérieurperspectief, 1785*

EEN VLIEGENDE DOOR- START VOOR DE BIB

Mieken Osselaer

“The most basic need was to provide a place that was large enough and secure enough to store the growing collection and to make its holdings accessible to researchers and known to the public. Identity and place is essential for an institution whose mission is to engage the public in discourse.”

Phyllis Lambert¹

In de inleidende tekst van de opdracht voor de verbouwing van onze vakgroepbibliotheek³, tijdens de Jokerweek 2007, beschrijven we onze ‘ideale’ bibliotheek nog als gastvrij maar lastig, stoffig, krakend, donkergekleurd⁴.

De Vakgroep Architectuur en Stedenbouw zocht toen naar een uitdaging om de bibliotheek, die een toevloed aan nieuwe boeken en tijdschriften te verwerken kreeg, binnen de muren van de huidige locatie te herdenken. Het citaat van Marita Mathijssen leest als een verontschuldiging. Onze vakgroepbibliotheek was en blijft gastvrij, maar is ook – en vooral – lastig. Lastig in gebruik, voor de bezoeker en voor de medewerkers. Kartonnen dozen staan overal in de karig overgebleven vrije ruimte gestapeld, de boekenkasten zitten nokvol, onze signalisatie is minimaal, het aantal lees- en werkplekken beperkt. De vloerplanken kraken onder het gewicht.

DE COLLECTIE

De vloerplanken kraken onder het – intellectuele – gewicht van een uitzonderlijke collectie boeken, tijdschriften en archiefstukken. Sinds eind jaren 1990 stelt de Vakgroep Architectuur en Stedenbouw met zorg de kerncollectie samen. Recent werd deze twee keer rijkelijk aangevuld met de aanwinst van twee opmerkelijke fondsen.

In 2000 kreeg de VAS het aanbod een deel van de bibliotheekcollectie van de Académie d’Architecture in Parijs over te nemen. De samenstelling van dit fonds was heterogeen: naast een aanzienlijk deel theorie van de stedenbouw, bevatte het ook enkele architectuurhistorisch waardevolle werken. Via dit fonds, verwierven we meteen het oudste boek uit onze bibliotheek: *Il nuovo teatro delle fabbriche, et edifici, in prospettiva di Roma moderna. Libri primo-terzo / Giovanni Battista Falda. Roma: Rossi, 1665.*

Met een bijzonder krediet van het universiteitsbestuur verwierf de VAS in 2005 de private bibliotheek van Geert Bekaert. Deze uitzonderlijk waardevolle en uitgebreide werkbibliotheek (350 tijdschrifttitels, 18.000 boeken, die alle gebieden van de twintigste-eeuwse kunst, architectuurgeschiedenis, -theorie en kritiek bestrijken) vult de leemte aan tussen de recente collectie van de vakgroepbibliotheek en de historische erfgoedcollectie van de Universiteitsbibliotheek⁵.

Eind 2012 verlaten 1000 lopende meter boeken en tijdschriften de zolder en verhuizen naar de voormalige practicumzaal fysica, op de gelijkvloerse verdieping van het Plateaugebouw. De bibliotheek krijgt er een prachtig nieuw huis, met een allure die past bij de grandeur van de (gedrukte) collectie.

DE COLLECTIE : VAN GEDRUKT NAAR DIGITAAL

OFFICE Kersten Geers David Van Severen plaatst een losse structuur in de practicum-zaal, die volkomen zelfdragend is. Het elegante kastenmeubel visualiseert de rijkdom van onze boeken- en tijdschriftencollectie.

“The architectural expression of OFFICE is neither arrival nor outcome, but a point of departure.”

Moritz Küng²

Maar het ontwerp van OFFICE biedt meer dan enkel een elegante oplossing voor opslag van de omvangrijke bulk aan gedrukte materialen. Het ontwerp stelt de bibliotheekgebruiker centraal en garandeert een ‘gemakkelijke’ bibliotheek met optimale, vlotte dagelijkse werking, een gebruiksgemak dat je ervaart als bezoeker en als medewerker.

De uitleenbalie bij de ingang, en de info-balie aan het einde van de leeszaal worden twee knooppunten waar de lezer en de bibliothecaris elkaar ontmoeten. Los in de middenbeuk, op het vrije vloeroppervlak, zitten individuele werkplekken verspreid, waar in stilte kan gewerkt worden. De zijlokalen, voormalige kantooruimtes, worden ingericht als seminarieruimtes voor colleges en/of groepsworkplekken. De bibliotheekmedewerkers beschikken over twee aparte kantoren. Activiteit en lawaai, zoals de bediening van het kopieermachine en scanner, trekken weg uit de leeszaal, en krijgen een plek in de zijbeuk. De bezoeker kan in een rustige, serene omgeving lezen.

De bibliotheek is niet langer enkel en alleen de bewaarplaats van onze gedrukte (vakgroep-bibliotheek)collectie⁶. Het aanbod van de Faculteitsbibliotheek Ingenieurswetenschappen

en Architectuur is in ruimte mate digitaal, via abonnementen op elektronische tijdschriften, databanken en e-books. OFFICE vervlecht in hun ontwerp de twee – nieuwe – basisfuncties van de hedendaagse bibliotheek, namelijk het bewaren van boeken en het (scherm)lezen.

VAN LEES- TOT FEESTPALEIS!

Tot slot formuleert het ontwerp ook een subliem antwoord op de derde vraag gesteld in het programma van eisen. Op het kastmeubel zit een verschuifbaar hekwerk, dat eenvoudig naar beneden schuift, en zodoende de toegang tot de collectie afsluit. De bibliotheek kan, na de openingsuren, ook gebruikt worden als ceremoniële ruimte, voor lezingen, ontmoetingen, recepties...

“On entre dans la vestibule, du côté de la rue Plateau, par trois grandes portes, percées au milieu de la façade et situées dans l’axe de la rue Guinard. Au milieu du vestibule s’élève un escalier en marbre de huit marches, de 12 mètres de longueur chacune.”⁷ Na bestijging van de marmeren trap, in de majestueuze vestibule van het monumentale gebouw, treed je rechtstreeks binnen in de Faculteitsbibliotheek Ingenieurswetenschappen en Architectuur. Het nieuwe hart (letterlijk en figuurlijk) van het Plateaugebouw. Onze bibliotheek was en blijft gastvrij. Welkom in jullie leespaais!

1. Lambert, P. (1992). Design Imperatives. In Canadian Centre for Architecture : Buildings and Gardens, p. 55. Montréal : CCA.

2. Küng, M. (2009). Half Modern, Half Something Else. In OFFICE Kersten Geers David Van Severen. Seven Rooms, p. 7. Ostfildern : Hatje Cantz

3. Het door de jury gekozen project uit de resultaten van de opdracht tijdens de Jokerweek 2007 werd gepresenteerd in De Loeiende Koe (dlk, 14(2009)1, p. 130-137). De universitaire bouwcommissie heeft dit ontwerp uiteindelijk afgekeurd, en het dus niet uitgevoerd. De maquette van het ontwerp staat tentoon in de bibliotheek

Het citaat :

“In een bibliotheek leert een student dwarsverbanden leggen, puur door het toeval. Hij zoekt het ene boek, vindt het niet, maar zijn oog valt op een ander waarover hij iets gehoord heeft. Hij slaat het open, wordt gefascineerd, vergeet zijn oorspronkelijke doel. Als hij het boek dat op zijn weg kwam dichtslaat, heeft hij zeven ideeën voor een scriptie opgedaan, waarvan hij er ooit een zal verwezenlijken. Hij zal de volgende dag terugkomen, het gezochte boek vinden en opeens de samenhang tussen wat hij gisteren en eergisteren en vandaag las zien. Daarom moeten bibliotheken gastvrij zijn, comfortabele stoelen hebben en royale tafels om boeken naast elkaar te leggen. De systemen om boeken in kasten te zetten moeten lastig zijn, zodat studenten vaak het verkeerde interessante boek pakken.

Maar zelf houd ik het meest van bibliotheken die stoffig zijn en ruiken naar het verleden. De overheersende kleuren moeten donkerbruin, donkerrood en donkergroen zijn, de vloerplanken moeten kraken, het licht moet er gefilterd binnenkomen, en aan de balie moet een oude juffrouw zitten met een gesteven blouse en opgestoken haar, die me beschimpend aankijkt, maar me wel moet doorlaten omdat mijn papieren in orde zijn.”

5. <http://www.architectuur.ugent.be/2009/01/vakgroep-bibliotheek-work-in-progress/> [07.04.2011]

6. Roelandts, T. (2009). De leeszaal. Een onderzoek naar het gebruik, de betekenis en de typologie van het bibliotheekgebouw. S.l. : s.n., p.369

Thomas Roelandts definieert in zijn scriptie de typologie van de bemiddelende bibliotheek. Deze typologie verenigt de tegengestelde noties van oud en nieuw (we interpretern dit als ‘gedrukt en digitaal’) op een zinnige manier, en biedt een progressief antwoord op nieuwe maatschappelijke processen ‘zonder haar wezen van de theatrale leessituatie te verlaten’.

7. Pauli, A. (1892). Le nouvel Institut des sciences à Gand. Gand : Hoste, p. 5

DE LEESZAAL

Thomas Roelandts

HET KADER

Bibliotheekgebouwen zijn die plaatsen in de wereld waar eeuwenlang kennis zich, letterlijk en figuurlijk, heeft opgestapeld. Het denken over de bibliotheek gaat gepaard met vervlogen beelden van zware, schemerige zalen, volgestouwd met boeken en studieuze lezers die kromgebogen onder het warme licht van de leeslamp een boek lezen. Lang viel dit beeld samen met de bibliotheek, nu echter lijkt het steeds meer tot het verleden te behoren.

Het volgend artikel zal pogen, zij het summier, het wezen te traceren van de bibliotheektypologie en een duiding te geven van haar hedendaagse problematiek. Het artikel is gebaseerd op de masterproef ‘de leeszaal – een onderzoek naar het gebruik, de betekenis en de typologie van het bibliotheekgebouw’.

In het onderzoek wordt de bibliotheek niet zozeer benaderd via de invalshoek van vorm of functie, maar wordt in de eerste plaats gekeken naar de betekenis van de typologie. Deze benadering staat toe om op een genuanceerde en complexe manier een vinger te leggen op het wezen van de bibliotheek, en zo ook op haar hedendaagse positie. Wat heeft de bibliotheek al die eeuwen betekend, en waar lijkt ze vandaag de dag om te gaan?

EEN BETEKENIS

Je zou kunnen beschouwen dat verschillende ruimtelijke typologiën, verschillende handelingen of instanties van de mens een bepaalde plek op het aardoppervlak toewijzen. Vereenvoudigd kan je zeggen dat de mens bidt in de kerk, recht spreekt in het gerechtsgebouw, en kookt in de keuken. Architectuur gaat dan niet

zozeer over functies, wel eerder over het accommoderen van menselijke daden en de betekenis die daarmee gepaard gaat. In dit opzicht kan je de bibliotheek beschouwen, niet zozeer als een bewaarder of verdeler van boeken, maar als een plek die is toegewijd aan de handeling van het lezen. Bart Verschaffel spreekt over de bibliotheek als zijnde een specifieke leessituatie¹. Je kan verschillende soorten leessituaties aanduiden, die zich van elkaar onderscheiden door de context waarin het lezen plaatsvindt. Tijdens het lezen blijft er immers steeds een contact bestaan met de buitenwereld. De mentale wereld van het boek en de fysische werkelijkheid bestaan simultaan naast elkaar, meer nog, ze oefenen een invloed op elkander uit. Het betekent iets om te lezen langs een vaart, in het tumult van

een koffiehuis, in de sereniteit van de bibliotheek. Het wezen van de bibliotheek ligt aldus in de specificiteit van de leessituatie die ze schept. We kunnen drie fundamentele factoren duiden. In de eerste plaats vindt het lezen in de bibliotheek plaats in de nabijheid van een ontzaglijke bulk aan boeken, meer dan je ooit zal kunnen lezen. Je leest op een plek waar alle menselijk prestaties samenballen. In de tweede plaats lees je er niet alleen, maar ben je omringd door een groep mensen die specifiek naar deze plek is gekomen om zich toe te leggen op het lezen. Dit alles vindt plaats in een dramatische architecturale constructie die de beiden, boeken en mensen, huist. Het is een architectuur die bulkt van de metaforen en referenties. Een overbeladen architectuur. Een theatrale omgeving voor het lezen. We kunnen de bibliotheek beschouwen als een plek die het lezen niet louter accommodeert, maar het lezen zodanig belaaft met betekenis, dat de handeling theatrale, bijna sacrale proporties aanneemt. Zoals de kerk de handeling van het gebed uit het profane vlak optilt tot een ware kosmische daad, gelijksoortig deelt de bibliotheek een absolute relevantie toe aan de handeling van het lezen.

DE CRISIS

Vandaag de dag is de typologie van de bibliotheek een typologie in crisis. Louter beschouwd vanuit de factoren vorm en functie lijkt er weinig fundamenteel aan de hand. Vormelijk is de bibliotheek wel gewijzigd, het is zo dat ze haar 'tempelachtige' verschijning heeft ingeruild voor een 'modernere', toegankelijke en transparantere uitstraling. Maar haar architecturale vorm wijzigde al veelvuldig in haar bestaansgeschiedenis, dit heeft echter nog nooit veranderd wat ze *is*. Haar functie is ook gaan transformeren. Ze is heel wat nieuwe media en programmadelen in zich beginnen opnemen, die haar vroeger vreemd waren. Maar ondanks



Afbeelding 1 - Bibliothèque Nationale Paris

het omarmen van deze zaken blijft ze nog steeds voor een belangrijk deel rond boeken draaien en lijkt ze ogenschijnlijk haar 'goeie ouwe' zelf te zijn, zij het wat uitgebreider. Niets aan de hand dus zo lijkt. Een volledig ander beeld krijgen we echter wanneer we, in het licht van wat we voorheen traceerden, de veranderingen duiden die plaatsvinden in de betekenis van de typologie.

Een hele resem aan maatschappelijke processen dwingt de bibliotheek tot transformatie. Wil de bibliotheek haar bestaansrecht en relevantie behouden in de samenleving, dan moet ze met die samenleving meeschuiven, dit aan een steeds hallucinanter tempo. Maar het is in de blindelinge vlucht voorwaarts dat men vergeet achterom te kijken naar hetgeen men aan het verliezen is. Men kan twee hoofdkrachten ontwaren die de bibliotheek op deze snel-trein duwen: *de beweging van de virtualisering* en *de logica van de consumptie*. Het fenomeen van de virtualisering raakt meteen al aan een kernelement van de bibliotheek: het boek. E-readers, internet, digitale databases, zoektermen en cursors. Het boek als medium wordt steeds meer bedreigd met irrelevantie en obsoletheid². *Ceci tuera cela*³: het is niet het boek dat de architectuur doodt, maar het scherm dat het boek doodt. Een tegenargument zou kunnen zijn dat het virtueel lezen gewoonweg het lezen van het boek vervangt, maar het lezen an sich niet verandert. Maar de fenomenologie van het lezen van het virtueel woord verschilt drastisch van het lezen van het gedrukte woord. ***“The context cannot but condition the proces”***⁴, schrijft Sven Birkerts over de eigenschappen van het virtueel lezen. Virtuele media worden heden te dage onder luid trompetgeschal binnengebracht in de bibliotheek. Deze heeft immers geen andere keus, wil ze zichzelf relevant houden. Maar wanneer deze media een zekere kritische massa bereiken, dringen zich pertinente vragen op. Is samen naar

schermen staren hetzelfde als samen boeken lezen? Aangezien virtualiteit overal en nergens is, en dus loskomt van enige specifieke plek, vernietigt de bibliotheek dan niet haar eigen bestaansrecht? En naarmate meer en meer



Afbeelding 2 - Seattle Public Library

materialiteit oplost in de virtuele stroom, boet de bibliotheek dan niet in aan theatraaliteit? Het lijkt erop dat de bibliotheek een faustiaans pact heeft gesloten. De virtualisering bedreigt de bibliotheek in haar bestaansrecht, maar wordt tegelijk actief binnengehaald. De virtualisering is tegelijk probleem en oplossing, een (onoplosbare) paradox.

In de tweede plaats nestelt de logica van de consumptie zich ook steeds meer in de bibliotheek. De moderne mens leeft snel en verbonden, en er is heel wat te doen. Steeds meer moet de bibliotheek het opnemen tegen andere 'vrijtijdscomplexen'. Ze komt in een harde marktsituatie terecht, waar ze naast sportcentra, bioscopen en shopping malls zichzelf moet 'verkoppen'. Eenmaal ze zichzelf heeft binnengeloosd in deze financiële werkelijkheid leert ze snel de regels van het spel. De bibliotheek

wordt multifunctioneel en flexibel. Ze omvat naast de leeszaal, een café, tentoonstellingsruimtes, podia, een cinema, een speeltuin. Ze is niet langer die specifieke, semi-publieke ruimte met haar eigen gedragscodes, maar de deuren worden wagenwijd opengezet. Iedereen is welkom, zelfs wie niets met boeken te maken heeft. Drempels, gedragscodes en theatraliteit wijnen weg in de schittering van de transparante doos. De bibliotheek verpleint⁵, ze moet plotseling gaan dienst doen als ontmoetingsplek voor de stadsbewoners. Al deze fenomenen zijn de symptomen van een steeds meer insluitende consumptiologica.

“The crisis consists precisely in the fact that the old is dying and the new cannot be born; in this interregnum a great variety of morbid symptoms appears”.⁶

Antonio Gramsci

De bibliotheek wordt geconfronteerd met een complexe problematiek, die maar al te vaak paradoxale eisen oplegt. Niet alleen schiet de bibliotheek aan grote snelheid vooruit, steeds bijbenend met de samenleving, het is bovendien ook niet helemaal duidelijk in welke richting ze heen vlucht. Het complex en paradoxaal karakter van haar problematiek lokt een zekere schizofrenie in haar hedendaagse identiteit uit. Haar ooit eenduidig omljnd karakter, desintegreert in verschillende typologieën, afhankelijk van welk standpunt er in de problematiek wordt ingenomen. Hoe donker dit ook moge klinken, het is nog geen grafrede. Deze toestand betekent niet dat het met de bibliotheektypologie gedaan is. Het is wel zo dat haar ‘oude’ typologie onder druk komt te staan en transformeert, maar ze

ontwikkelt ook een reeks nieuwe typologieën en ideeën. In sommige van deze typologieën leeft bovendien het idee van de theatrale lees-situatie nog steeds door, zij het in bemiddeling met nieuwe noties. De bibliotheektypologie bevindt zich vandaag de dag onoverkomelijk in een veelbewogen overgangperiode, maar het bestaan van deze bijzondere typologie lijkt gelukkig nog niet op haar eind te lopen.

1. VERSCHAFFEL Bart, *“Guessing the future of the library/Raden naar de toekomst van de bibliotheek”* in VAN DER WERF, Huib Haye (red.), *“The architecture of knowledge, the library of the future/de architectuur van kennis, de bibliotheek van de toekomst”*, Nai publishers, 2010, Rotterdam, pp.84-95

2. Een verdere lezing over de verhouding van het virtuele en het lezen vindt alvast een stevige start met BIRKERTS Sven, *“The Gutenberg elegies: the fate of reading in the electronic age”*, London, Faber and Faber, 1996

3. Uitdrukking geleend uit HUGO Victor, *“Notre Dame de Paris”*, 1832, Parijs

4. BIRKERTS Sven, *“The Gutenberg elegies: the fate of reading in the electronic age”*, London, Faber and Faber, 1996, p. 128

5. De term verpleining wordt hier geleend van LEYMAN Dirk en COTTYN Hans, *“Feuilles volantes, de verpleining van boek en bibliotheek”* in Dietsche Warande & Belfort, *“Ceci tuera cela. Literatuur en architectuur”*, No.3, juni 2008, pp. 538-544

6. Een citaat van Antonio Gramsci, terug te vinden in BIRKERTS Sven, *“The Gutenberg elegies: the fate of reading in the electronic age”*, London, Faber and Faber, 1996, pp. 121. Het vertaalde citaat is voor de eerste maal in publicatie terug te vinden in Gramsci Antonio (HOARE Quinten en SMITH Geoffrey Nowell), *“Selections from the prison notebooks”*, International Publishers, New York, 1971

REDACTIE

Stijn Baets

Mathieu Boret

Loïc de Béthune

Eva De Bruyn

Dirk De Meyer

Sofie Devriendt

MET DANK AAN

Vakgroep Architectuur en Stedenbouw

Bibliotheek Vakgroep Architectuur en Stedenbouw

Decaan Luc Taerwe

Dienst Gebouwen en Facilitair Beheer

Mieken Osselaer

Thomas Roelandts

Barak

Bart Macken / Eef Boeckx

David Schmitz

LLAC

Office kgdvs

TTL

dlkmagazine@gmail.com

